ZA NAMI KONFERENCJA „DZIEDZICTWO KULTUROWE WOBEC ZMIAN KLIMATU”

Posted on 23 listopada 2022

W aspekcie zmian klimatu sporo mówi się o potrzebie uwzględnienia skutków tego procesu w szeroko rozumianej ochronie dziedzictwa oraz jego adaptacji do nowych uwarunkowań zmieniającego się środowiska. W Krakowie, w dniach 14 -15 listopada odbyła się konferencja, poświęcona kwestiom zagrożeń związanych ze zmianami klimatu i stosunków wodnych dla stanowisk archeologicznych oraz zabytkowej zieleni. Organizatorami wydarzenia był Narodowy Instytut Dziedzictwa oraz Katedra Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki.

Tegoroczne obrady były okazją do omówienia negatywnego wpływu zmian hydrologicznych na zabytki archeologiczne oraz zieleń. Otwierając konferencję dr hab. Monika Bogdanowska, zastępca dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa, przypomniała, że na środowisku naukowym spoczywa współodpowiedzialność za poszukiwanie rozwiązań pozwalających minimalizować negatywne skutki zmian klimatu na dziedzictwo kulturowe.

- Zagadnienia hydrologii stają się jednymi z ważniejszych i kluczowych nie tylko w kontekście wielkich zmian klimatycznych, też tych generowanych przez człowieka. (...) Narodowy Instytut Dziedzictwa świętuje w tym roku swoje 60 – lecie i stara się nadążyć za wyzwaniami czasów. Ochrona dziedzictwa w kontekście zmian klimatu jest jednym z kluczowych zadań obecnie realizowanych przez NID. Naszym partnerem, współorganizatorem tej konferencji jest Politechnika Krakowska. Jako naukowcy musimy mówić rzetelnie i stanąć w prawdzie. Myślę, że im szczerzej i bardziej otwartym tonem, tym lepiej.

Konferencja miała charakter interdyscyplinarny i została podzielona na dwie części. W pierwszym dniu omówiono zagadnienia ochrony zabytków archeologicznych, w tym przede wszystkim zasoby, które znajdują się w środowisku wodnym. Trwające przez setki, a nawet tysiące lat stabilne warunki wilgotnościowe pozwoliły na przetrwanie licznych artefaktów i struktur drewnianych, które obecnie, wobec zmiany poziomu wód gruntowych są krytycznie zagrożone. Wiele z nich, w szczególności stanowiska archeologiczne zlokalizowane w strefach przybrzeżnych wód śródlądowych, czy nawarstwienia miast historycznych jest narażonych na nieodwracalne zniszczenia na skutek obniżenia lub wahań poziomu wody spowodowanych zarówno zmianami klimatycznymi, jak i działalnością inwestycyjną.

Drugi dzień konferencji poświecono kwestiom związanym z zielenią, która wspomaga odporność środowiska i przyczynia się do zmniejszenia śladu wodnego. Debatujący zauważyli, że choć dziś wiele mówi się o potrzebie ochrony zieleni w miastach, od kilkudziesięciu lat obserwujemy jej stały ubytek – jest to zjawisko skrajnie niekorzystne, które zagraża nie tylko substancji budowlanej,

ale przede wszystkim mieszkańcom terenów zurbanizowanych.

W trakcie konferencji przedstawione zostały „Rekomendacje" dotyczące zasad postępowania podczas inwestycji na terenie miasta historycznego w celu ograniczenia negatywnych zjawisk hydrologicznych. Materiał ten jest pokłosiem poprzedniej konferencji i został opracowany przez zespół autorów – uczestników debaty, na zamówienie Departamentu Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jak wyjaśniła dr hab. M. Bogdanowska, dokument został tak przygotowany, by mogli z niego korzystać nie tylko konserwatorzy zabytków.

- Często zdarza się, że inwestycja realizowana jest na działce, która jest wyznaczona jakimś podziałem geodezyjnym, ale jej skutki mogą pojawić się wiele kilometrów dalej. W związku z tym w przypadku tych zjawisk nie możemy mówić tylko o bardzo konkretnym zagadnieniu, np. tylko o ochronie dziedzictwa, ponieważ nagle okazuje się, że pojawiają się problemy związane z zielenią, z terenami otwartymi, z rzekami itd. Dlatego postanowiliśmy skierować ten dokument do wszystkich potencjalnych zainteresowanych, nie tylko do konserwatorów zabytków, i zachęcić do szerokiej współpracy, która jest tutaj kluczowa. (...) Musimy mieć świadomość, że przy podejmowaniu decyzji konserwator powinien kierować się dokładnym rozpoznaniem. Jeżeli działania mają być skuteczne, muszą być podejmowane wspólnie przez różne instytucje. Rekomendujemy współpracę pomiędzy służbami konserwatorskimi a jednostkami samorządu terytorialnego, współpracę między naukowcami, między służbami konserwatorskimi a inwestorami. To porozumienie jest niezwykle istotne – podkreślała wicedyrektor NID, dr hab. Monika Bogdanowska.

Podczas kongresu swoje referaty wygłosili pracownicy NID:

- Agata Byszewska-Łasińska (NID), „Ochrona archeologicznego dziedzictwa podwodnego w teorii i w praktyce";
- Agnieszka Makowska (NID), „Zarządzanie dziedzictwem archeologicznym w dobie intensywnych zmian klimatycznych: Program AZP+ i projekt TRIQUETRA";
- Dorota Sikora (NID), „Historyczne elementy wodne wobec zmian klimatu – na przykładzie krajobrazu Wilanowa i jego rezydencji filialnych";
- Katarzyna Balik, Maciej Świątkowski, Magdalena Lisowska (NID), „Woda na terenach zabytkowych założeń parkowych – wybrane aspekty działań konserwatorskich";
- Renata Stachańczyk (NID), „Woda w kompozycji parku krajobrazowego i konsekwencje zmian jej poziomu w kontekście prac konserwatorskich, na przykładzie Parku Mużakowskiego".

Zapis konferencji dostępny jest na kanale YouTube NID: https://youtu.be/yiPAdi_66qA oraz https://youtu.be/TXrmH9qen9U.

Ze streszczeniami referatów można się zapoznać, pobierając ze strony: http://zabytki-klimat.pk.edu.pl/program-abstrakty/

Wydarzenie odbyło się pod honorowym patronatem sekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Generalnego Konserwatora Zabytków dra Jarosława Sellina. Patronatów udzielili także JM Rektor Politechniki Krakowskiej Andrzej Białkiewicz, Prezydent Miasta Krakowa, Jacek Majchrowski oraz Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Piotr Turkiewicz, jak również Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Polski Komitet Narodowy ICOMOS, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków, Stowarzyszenie Architektury Krajobrazu, Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, Stowarzyszenie Polskich Architektów Krajobrazu.

Zarządzanie dziedzictwem archeologicznym w dobie intensywnych zmian klimatycznych:
Program AZP+ i projekt TRIQUETRA
Przyszłym pokoleniom
60
60 lat misji Narodowego Instytutu Dziedzictwa
Zarządzanie dziedzictwem archeologicznym w dobie intensywnych zmian klimatycznych:
Program AZP+ i projekt TRIQUETRA
NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
www.nid.pl

Przyszłym pokoleniom
60

konferencję krenologiczną
Źródła – niedoceniany fenomen natury
Przyszłym pokoleniom
60
60 lat misji Narodowego Instytutu Dziedzictwa
NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
www.nid.pl

PODSUMOWANIE
Przyszłym pokoleniom
60
60 lat misji Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Degradacja reliktów konstrukcji drewnianych – struktury zachowane in situ oraz na złożu wtórnym – obniżanie poziomów lustra wody
Przyszłym pokoleniom
60
60 lat misji Narodowego Instytutu Dziedzictwa
NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
www.nid.pl

Narodowy Instytut Dziedzictwa
Ochrona archeologicznego dziedzictwa podwodnego w teorii i w praktyce
Przyszłym pokoleniom
60
60 lat misji Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Konferencja została przygotowana w ramach „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”, dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.